

A termelési tényezők regionális mobilitása

Regionális gazdaságtan
2007/2008. tanév

Dr. Rechnitzer János

Fejlődés és növekedés regionális dimenzióban I.

A regionális gazdaság fejlődése

- minőségi feltételek változása
- versenyképesség növekedése
- gazdaság működését szolgáló feltételrendszerek átalakulása

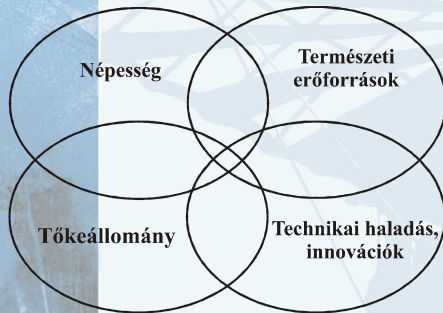
FEJLŐDÉS = MINŐSÉGI VÁLTOZÁS

Dr. Rechnitzer János

Fejlődés és növekedés regionális dimenzióban II.

A növekedés tényezői

Növekedés

- mennyiségi változás
- mérőszámokkal jellemezhető (összevont mérőszám: GDP)

Mennyiségi változások sorozata

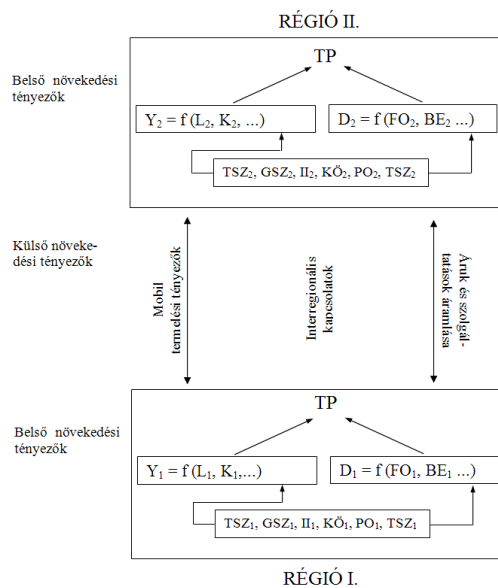

Minőségi átrendeződés

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

A regionális növekedést befolyásoló tényezők

Régió termelési potenciálja:

$$TP = f(Y_0, D_0)$$

$$TP_1 = f(Y_1, D_1)$$

Jövedelem:

$$Y_0 = f(L_0, K_0, I_0, \dots)$$

$$Y_1 = f(L_1, K_1, I_1, \dots)$$

Tényleges kereslet:

$$D_0 = f(FO_0, BE_0)$$

$$D_1 = f(FO_1, BE_1)$$

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

A munkaerő mobilitása

A munka mint termelési tényező változása az I. régióban:

$$L_1 = L_{11} + L_{21} - L_{12}$$

Demográfiai alapegyenlőség:

$$N_{t1} = N_{t0} + (Sz - H) + (I - E)$$

Munkaerő-kínálat:

- lakosság összetétele
- vándorlás
- migráció

Dr. Rechnitzer János

A magyarországi régiók népességének és munkaerő állományának néhány jellemzője, 2002

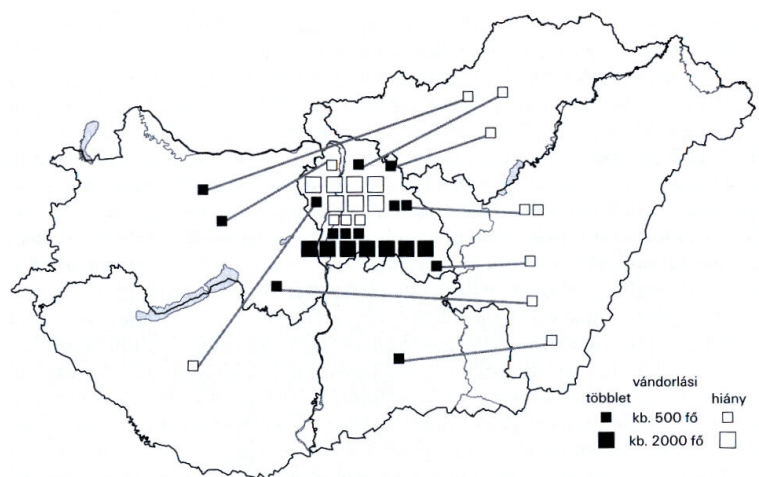
Régió	Népsűrűség (fő/km ²) 2003	1000 lakosra jutó		A 15-74 éves népesség gazdasági aktivitása	Munkanél küliségi ráta
		termész etes fogyás	belföldi vándorlási különbség		
Közép-Magyarország	409	-3,7	1,9	56,6	3,9
Közép-Dunántúl	100	-2,9	0,4	56,0	5,0
Nyugat-Dunántúl	89	-4,0	1,6	58,8	4,0
Dél-Dunántúl	70	-4,2	-0,3	49,7	7,9
Észak-Magyarország	97	-3,7	-2,4	48,3	8,8
Észak-Alföld	88	-2,0	-2,1	47,7	7,8
Dél-Alföld	75	-4,6	-0,7	51,6	6,2
Magyarország	109	-3,5	0,0	52,9	5,8

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

Az állandó jellegű belföldi vándorlások főbb irányai az egyes országrészek különbözete alapján

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

A távolság és a vándorlás

Reilly törvénye – gravitációs vagy egymásrahatási modell:

$$M_{12} = k \cdot \frac{N_1 N_2}{D_{12}}$$

A gravitációs modell továbbfejlesztése

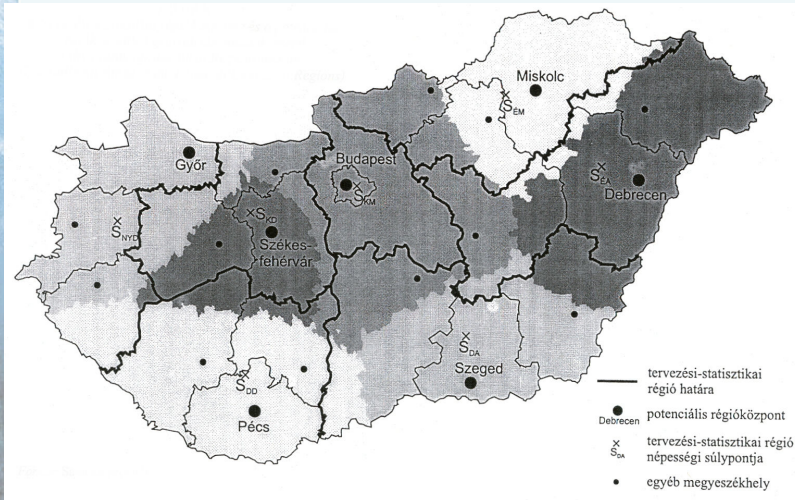
- Lowry (1966): $M_{12} = f \left\{ \frac{U_1}{U_2}, \frac{W_2}{W_1}, \frac{L_1 L_2}{D_{12}} \right\}$
- Probléma: távolság kezelése
 - információáramlás
 - társadalmi tényezők
 - gazdasági tényezők

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A tervezési-statisztikai régiók területe és a potenciális régióközpontok gravitációs vonzáskörzetei

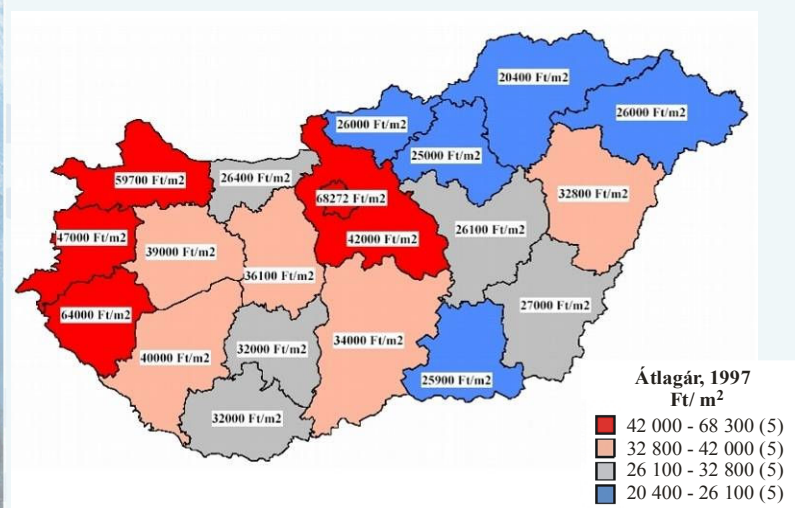
Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Az átlagos városi lakásárak Magyarország megyéiben, 1997

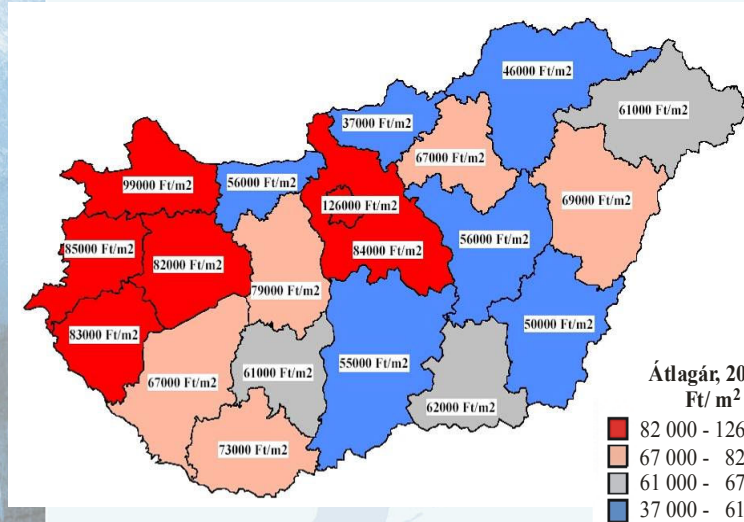

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

Az átlagos városi lakásárak Magyarország megyéiben, 2000

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

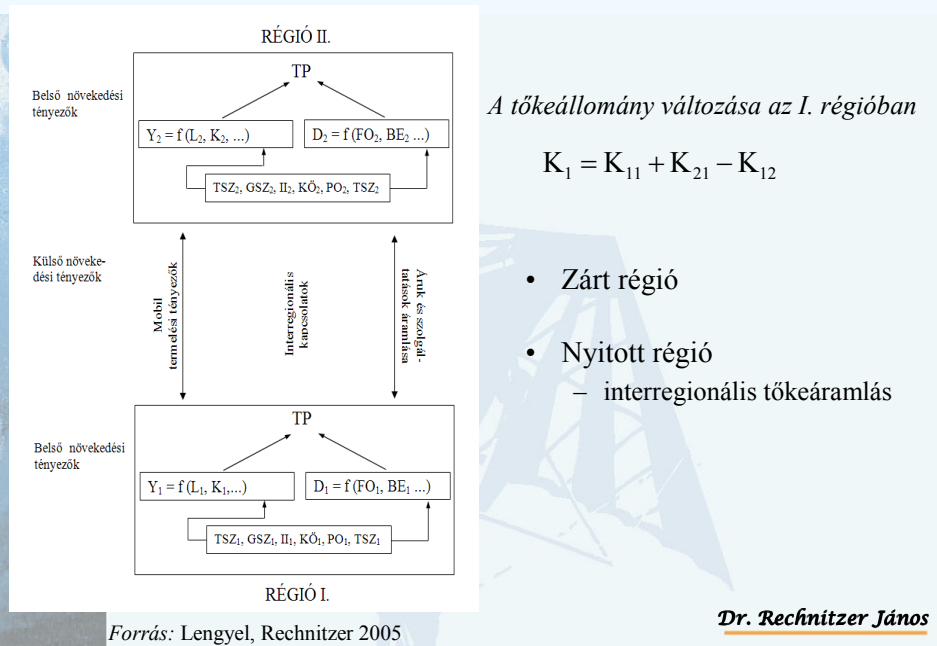

A migráció hatása a regionális fejlődésre

- Periférikus származási régió
 - munkaerő technológiai helyettesíthetősége
 - munkaerő visszaáramlása
 - családtagok, fogyasztás ösztönzése
 - információs hatások, fogyasztási innovációk közvetítése
- Fejlett befogadó régió: nagyvárosi agglomerációk, gazdasági koncentrációk
 - bevándorolt munkaerő képzettsége
 - monetáris transzferek visszaáramlása
 - új szükségletek, új piacok
 - értékítélet befolyásolása
- Bevándorlók
 - strukturális és kulturális konfliktusok
 - integráció, asszimiláció

Dr. Rechnitzer János

A tőkemobilitás

A tőkeállomány változása az I. régióban

$$K_1 = K_{11} + K_{21} - K_{12}$$

- Zárt régió
- Nyitott régió
 - interregionális tőkeáramlás

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A tőkemobilitásra ható tényezők

- Neoklasszikus elmélet
 - a tőke az alacsonyabb profitrátát nyújtó régiókból áramlik a magasabb megtérülést biztosító térségek felé
 - nem teljesen mobil
 - expanziós hatás a célrégióban = konstrikciós (visszahúzó) hatás a származási régióban → egyensúlyi helyzet
- Polarizációs elméletek
 - nem következnek be az egyensúly, régiók közötti különbségek nőnek
 - kumulatív folyamatok

Dr. Rechnitzer János

A külföldi működő tőke (jegyzett tőke) állománya Magyarországon régióként 1992-2000 (folyó áron, milliárd Ft)

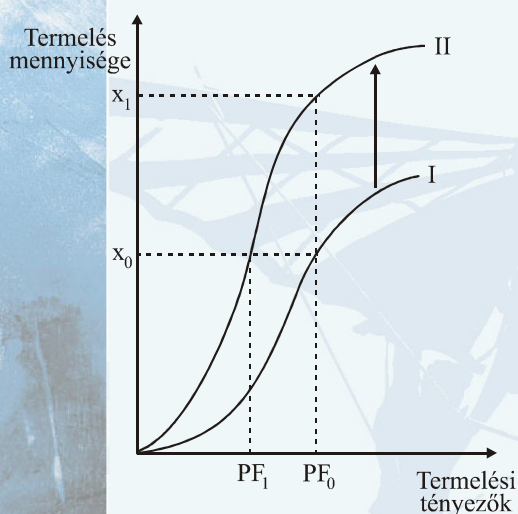
	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Közép-Magyarország	257,5	453,2	574,3	837,9	1002,1	1318,5	1523,8	1744,0	2049,8
Közép-Dunántúl	28,7	52,3	65,9	89,6	121,3	151	159,6	179,2	226,1
Nyugat-Dunántúl	34,3	53,4	73,4	134,0	143	183,7	223,0	236,1	210,3
Dél-Dunántúl	15,2	23,7	29,1	49,7	51,7	61,3	74,0	51,5	52,1
Észak-Magyarország	27,6	28,2	32,8	66,8	138,6	148,1	169,4	176,5	167,4
Észak-Alföld	16,3	20,0	24,0	58,9	70,4	89,3	103,2	116,2	105,8
Dél-Alföld	22,2	32,2	34,0	57,7	75,8	94,3	111,0	121	124,0
Összesen	401,8	663,0	833,5	1294,7	1602,9	2046,2	2364	2624,5	2935,5

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

A termelési tényezők kölcsönös kapcsolata

Technikai haladás

hosszú távon javul a
célrégió versenyképessége

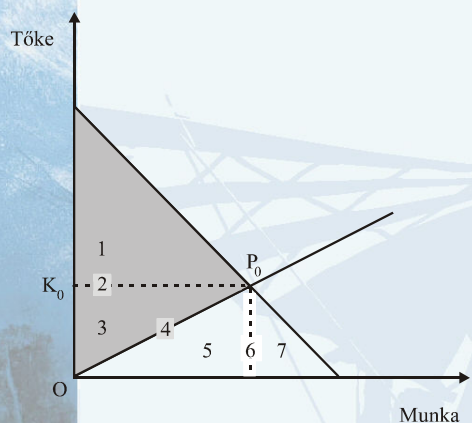
termelési függvény átalakul

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

A termelési tényezők kölcsönös kapcsolata

Technikai ismeretek,
tudás befogadási és
alkalmazási képessége!

- Munkamegtakarító technikai haladás (1,2,3)
- Semleges technikai haladás (4)
- Tőke megtakarító technikai haladás (5,6,7)

Forrás: Lengyel, Rechnitzer 2005

Dr. Rechnitzer János

A régiók közötti kereskedelem I.

A kereskedelmet motiváló tényezők

- kereslet-kínálat különbsége
- árkülönbségek
- kereslet sokszínűsége

Javak áramlását korlátozó tényezők

- kereskedelmi korlátozások
- távolság

Régiók közötti kereskedelem előnyei, hátrányai

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A régiók közötti kereskedelem II.

Adam Smith (1723-1790)

ABSZOLÚT ELŐNY

David Ricardo (1772-1823)

RELATÍV (KOMPARATÍV) ELŐNY

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Abszolút költségelőnyök

Autark gazdaság

	R ₁		R ₂		Összesen	
	input	output	input	output	input	output
G ₁	120 ME	1	100 ME	1	220 ME	2
G ₂	80 ME	1	120 ME	1	200 ME	2
	200 ME	2	220 ME	2	420 ME	4

Külkereskedelem

	R ₁		R ₂		Összesen	
	input	output	input	output	input	output
G ₁	-	-	220 ME	2,2	220 ME	2,2
G ₂	200 ME	2,5	-	-	200 ME	2,5
	200 ME	2,5	220 ME	2,2	420 ME	4,7

Dr. Rechnitzer János

Komparatív költségelőnyök

Autark gazdaság

	R ₁		R ₂		Összesen	
	input	output	input	output	input	output
G ₁	90 ME	1	100 ME	1	190 ME	2
G ₂	80 ME	1	120 ME	1	200 ME	2
	170 ME	2	220 ME	2	390 ME	4

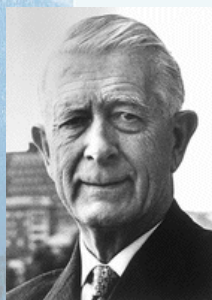
Külkereskedelem

	R ₁		R ₂		Összesen	
	input	output	input	output	input	output
G ₁	-	-	220 ME	2,2	220 ME	2,2
G ₂	170 ME	2,125	-	-	170 ME	2.125
	170 ME	2,125	220 ME	2,2	390 ME	4,325

Dr. Rechnitzer János

A régiók közötti kereskedelem III.

Bertil Ohlin
(1899-1979)

A kereskedelem nyereségének megoszlása

- term of trade index
- net barter terms of trade forgalom

$$P = \frac{P_X}{P_M} \cdot 100$$

Ohlin elmélete: a javak mozgása részben helyettesíti a termelési tényezők mobilitását

Régiók csoportosítása az exportkibocsátás alapján

- Ricardo-javak
- Heckscher-Ohlin javak
- Schumpeter-javak

Dr. Rechnitzer János

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
JOG- ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Köszönöm a figyelmet!

Dr. Rechnitzer János